

QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)
MAGISTRAT
DR RACHEL MONTEBELLO B.A. LL.D.

Rikors Nru.: 356/2014 RM

**Ronald Carbonaro (I.D. 327481M), Mary Carbonaro (ID 513947M),
Jacqueline Sciberras nee' Carbonaro (I.D. 68570M) u Michelle Genovese
nee' Carbonaro (I.D. 450374M)**

-Vs-

**Carmel Muscat (I.D. 667052M) u MC Deguara Limited (C-48101) li giet
kjamata in kawza b'digriet tat-3 ta' Dicembru 2014**

Illum, 29 ta' Novembru 2021

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors ipprezentat mill-atturi Ronald Carbonaro (I.D. 327481M), Mary Carbonaro (ID 513947M), Jacqueline Sciberras nee' Carbonaro (I.D. 68570M) u Michelle Genovese nee' Carbonaro (I.D. 450374M) fir-Registru ta' din il-Qorti nhar il-31 ta' Ottubru 2014 li permezz tiegħu talbu lill-Qorti tikkudanna lill-konvenut iħallas lill-attur Ronald Carbonaro bħala proprjetarju assolut tal-maisonette 32A, Triq l-Imhalla, Naxxa (Dok A) u lir-rikorrenti Mary Carbonaro bhala ko-proprjetarja tan-nofs indiviz tal-maisonette 32B, Triq l-Imhalla, Naxxar flimkien mal-istess Ronald Carbonaro u r-rikorrenti l-oħra Jacqueline Sciberras nee' Carbonaro u Michelle Genovese nee' Carbonaro bhala ko-proprjetarji fi kwoti indaqqs tan-nofs indiviz l-iehor tal-istess maisonette (Dok B, C) is-somma ta' disat elef disa' mija erbgha u hamsin ewro u tlieta u tmenin centezmu (€9,954.83 – Dok D - J), jew

somma oħra verjuri ffissata minn din l-Onorabbli Qorti, rapprezentanti danni sofferti minnhom fil-proprjetajiet fuq imsemmija b'konsegwenza tax-xoghlijiet li saru (u li għadhom qed isiru) fil-proprjeta' tieghu 28/30, "Tbissima", Triq l-Imhalla, Naxxar flimkien ma' spejjez konnessi, liema danni u spejjez gew ikkawzati minhabba traskuragni, imperizja, negligenza, nuqqas ta' tharis ta' regolamenti u/jew nuqqas ta' diligenza min-naha tieghu fl-esekuzzjoni tax-xogholijiet fuq accennati u/jew fl-ingaggar ta' haddiema nkompetenti f'xogholhom u għalhekk għandu jagħmel tajjeb għalihom hu (ara Dok K, L, M u N).

Minkejja li gie nterpellat kemm il-darba (ara *inter alia* Dok O, P u Q) sabiex jersaq għall-accettazzjoni ta' responsabilita' u likwidazzjoni u hlas tad-danni msemmija huwa baqa' inadempjenti.

Qed jintalbu wkoll l-imghaxijiet relattivi fuq l-ammont mitlub mid-data tal-prezentata ta' dan l-avviz sad-data tal-hlas effettiv bir-rata ta' tmienja fil-mija (8%) fis-sena. Bl-ispejjez kollha kontrieh inkluzi dawk tal-mandat ta' sekwestru kawtelatorju pprezentat kontestwalment ma' dan l-avviz. Qieghed jigi wkoll minn issa ngunt sabiex jidher in subizzjoni fl-ewwel seduta. Minghajr pregudizzju għal kull danni oħra li għad jistghu jigu sofferti fil-futur b'kawza tax-xogholijiet fuq imsemmija, liema xogholijiet għadhom għaddejjin.

Rat ir-Risposta pprezentata mill-konvenut Carmel Muscat fit-2 ta' Diċembru 2014 fejn eċċepixxa:-

1. *"Illi t-talbiet attrici fil-konfront tal-eccipjenti huma infondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra tagħhom billi l-eccipjenti m'huwiex responsabbli għal kwalunkwe danni u spejjez li l-atturi jghidu li għamlu, u dan kif ser jigi pruvat ahjar waqt it-trattazzjoni tal-kawza;*

2. *Illi sabiex isiru x-xoghlijiet fuq il-proprjeta' tieghu u cioe' 28/30, "Tbissima", Triq l-Imhalla, Naxxar, l-esponenti nkariga bhala kuntrattur tas-sengha lis-socjeta' MC Deguara Ltd, u dan skond stima u ftehim hawn annessi u mmarkati Dok. CM1 u Dok. CM2;*
3. *Illi ghaldaqstant id-danni allegatament sofferti mill-atturi m'humix imputabbli lill-esponenti, izda semmai huma imputabbli lis-socjeta' MC Deguara Ltd li kienet giet inkarigata debitament sabiex tesegwixxi x-xogholijiet fuq il-proprjeta' tal-esponenti skond l-arti u s-sengha, u kellha responsabbilta' illi tassigura illi x-xogholijiet ma joholqux hsarat lill-terzi;*
4. *Illi kontestwalment ma' dan ir-risposta, l-esponenti qiegħed jipprezenta rikors fl-atti ta' din il-kawza sabiex tigi kjamata fil-kawza s-socjeta' MC Deguara Ltd (C 48101), bhala kuntrattur mqabba mill-esponenti, u dan għal skopijiet ta' l-integrita' tal-gudizzju;*
5. *Illi mingħajr pregudizzju għas-suespost, id-danni u l-ispejjez reklamati huma eccessivi u għandha ssir prova tagħhom;*
6. *Salvi eccezzjonijiet ohra peressi mil-ligi."*

Rat ir-Risposta pprezentata mis-socjeta' kjamata fil-kawza MC Deguara Limited fit-12 ta' Frar 2015 li permezz tagħha ġie eċċepit:-

1. Fl-ewwel lok, ir-rikorrenti jridu jġibu prova skond il-ligi tal-ħsarat li qed jallegaw, meta seħħew u minn min ġew ikkagunati.
2. Fit-tieni lok, is-socjeta' esponenti ma kienitx l-unika persuna illi ġiet mqabba mill-intimat Carmel (Charles) Muscat sabiex jagħmlu xogħol fil-fond 28 / 30, "Tbissima", Triq l-Imhalla, Naxxar u għalhekk it-talab tagħhom ma tistax

tirnexxi fil-konfront tas-soċjeta' esponenti kemm il-darba r-rikorrenti ma jgibux prova li l-ħsarat allegati minnhom saru mis-soċjeta' esponenti u mhux minn ħaddiema oħrajn.

3. Fit-tielet lok, is-soċjeta' esponenti ma tirispondix għall-ħsarat pre-eżistenti fil-fondi in kwistjoni.
4. Fir-raba lok, is-soċjeta' esponenti lanqas ma tirispondi għal ħsarat li setgħu ġew ikkaġunati mill-aġir ta' terzi jew li seħħew minkejja li s-soċjeta' esponenti ħadmet skond is-sengħa u l-art kif diretta mill-perit tal-intimat Carmel Muscat, kif jirriżulta aħjar waqt is-smieġ tal-kawża.
5. Fil-ħames lok, f'kull każ is-soċjeta' esponenti ma tirispondix għal danni li setgħu ġew evitati jew imnaqqsas li kieku r-rikorrenti immitigaw id-danni kif kienu obbligati li jagħmlu.
6. F'kull każ, l-ammont pretiz mir-rikorrenti huwa esagerat.
7. Salv eċċezzjonijiet ulterjuri skond il-ligi.

Rat illi permezz ta' digriet mogħti waqt l-udjenza tat-18 ta' Frar 2015 ġie maħtur bhala Perit Tekniku l-AIC Valerio Schembri a spejjeż provviżorjament tal-atturi;

Rat illi r-rapport tal-Perit Tekniku ġie pprezentat fis-7 ta' Novembru 2019 u debitament maħluf minnu fit-23 ta' Settembru 2020;

Rat illi fl-udjenza tat-23 ta' Settembru 2020, l-atturi u l-konvenut, tramite l-abbli avukati tagħhom, iddikjaraw li qegħdin jirrimettu ruħhom għall-konklużjonijiet tar-rapport Peritali;

Rat it-twegibiet tal-Perit Tekniku għad-domandi li ġew indirizzati lilu in eskussjoni fuq talba tas-soċjeta' kjamata fil-kawża u rat illi l-istess soċjeta' kjamata fil-kawża ddikjarat li ma għadhiex qiegħda tinsisti fuq il-ħatra ta' periti perizjuri;

Rat il-provi kollha li ġew miġbura mill-Perit Tekniku fit-twettiq tal-inkarigu tiegħu u ħadet konjizzjoni tal-konkluzjonijiet tiegħu formanti parti mir-relazzjoni tiegħu u peress biex wasal għal dawn il-konkluzjonijiet, il-Perit Tekniku għabar il-provi u sema' x-xhieda minkejja li din il-fakolta' ma gietx imfissra espressament fit-termini tal-inkarigu lilu mogħti, qiegħda għal kull buon fini tirkonvalida s-smiġħ tax-xhieda bil-ġurament mill-istess Perit Tekniku;

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet ipprezentati minn kull waħda mill-partijiet in linea ta' trattazzjoni finali;

Rat illi l-kawża giet imħollija għal-lum għas-sentenza;

Ikkunsidrat ;

Din hija azzjoni għall-ħlas ta' danni. L-attur Ronald Carbonaro huwa l-proprjetarju tal-fond 32A, Triq l-Imħalla, Naxxar filwaqt li l-istess attur flimkien mal-atturi kollha huma flimkien il-komproprjetarji tal-fond sottostanti 32B, Triq l-Imħalla, Naxxar. L-atturi mexxew 'il quddiem din l-azzjoni biex jithallsu għad-danni li huma soffrew b'rizultat ta' ħsarat li żviluppaw fil-proprjetajiet rispettivi tagħhom minħabba, allegatament, ix-xogħolijiet ta' twaqqiġ u kostruzzjoni li ġew eżegwiti fil-fond attigwu tal-konvenut.

Il-konvenut jiċċad li huwa responsabbli għall-ħsarat u danni reklamati mill-atturi. Jikkontendi illi huwa kien qabbaad kuntrattur tas-sengħa biex jeżegwixxi x-xogħolijiet ta' żvilupp tal-fond tiegħu u għaldaqstant, kien responsabbli l-istess kuntrattur biex jassigura li ma jsirux ħsarat fil-proprjeta' ta' terzi.

Fuq talba tal-konvenut ġie msejjaħ fil-kawża biex ukoll iwieġeb għad-domanda attriċi, wiehed mill-kuntratturi li kien imqabba mill-istess konvenut u li wettaq parti mix-xogħolijiet fil-fond tiegħu, is-soċjeta' MC Deguara Limited. Din ukoll  ahdet kull responsabbilita' għad-danni pretiżi, anke għaliex ma kienetx l-uniku kuntrattur li  ie imqabba mill-konvenut biex jaħdem fuq il-proġett ta'  vilupp fil-fond tiegħu

Iż- ewġ imħarrkin jikkontestaw il-*quantum* tad-danni mitlub mill-atturi bħala wiehed esagerat u e cessiv.

Illi mill-fatti li joħorġu mill-atti u l-provi, jirriżulta illi x-xogħolijiet strutturali fil-fond tal-konvenut bdew f'April 2013¹ meta sar skavar fil-parapett ta' quddiem biex jithaffer il-bir. Dan ix-xogħol  ie e egwit minn kuntrattur ieħor qabel is-soċjeta' kjamata fil-kawża bdiet twettaq l-appalt mogħti lilha. Ix-xogħol ta'  vilupp fil-fond tal-konvenut li kien appaltat lis-soċjeta' kjamata fil-kawża fis-6 ta'  unju 2013, kien jikkonsisti f'alterazzjonijiet fil-pjan terren u fl-ewwel sular e istenti inklu  twaqqiġ tas-soqfa, u l-kostruzzjoni tat-tieni sular u penthouse².

M'huwix kontestat u fi kwalsiasi ka  jirriżulta mill-provi, illi l-uniku xogħol ta' skavar sar fuq quddiem, ossia fil-parapett tal-binja tal-konvenut mhux mis-soċjeta' kjamata fil-kawża izda minn terz kuntrattur, filwaqt illi x-xogħol sussegwenti ta' twaqqiġ, kostruzzjoni, inklu   ebel, konkos u struttura, tal-fond tal-konvenut sar mis-soċjeta' kjamata fil-kawża. Jirriżulta wkoll illi l-imsejja fil-kawża baqgħet te egwixxi l-appalt sal-istadju tat-tisqif tat-tieni sular meta  iet imwaqqfa mill-konvenut wara li nqala' di gwid bejniethom dwar pagamenti. Il-konvenut imbagħad qabba terzi kuntratturi biex ikomplu bil-kostruzzjoni tal-livell tal-penthouse u biex je egwixxu l-kumplement tax-xogħol inklu  kisi tal-fa cata u l-appo i.

Il-partijiet kollha irreġistraw il-qbil tagħhom quddiem il-Perit Tekniku illi l-persuna li kien responsabbli għax-*shuttering*, konkos u *scaffolding* illi parti minnu kien qed

¹ Dan hu konfermat mill-konvenut innifsu fix-xhieda tiegħu.

² Dan jirriżulta minn Dok. CM1 anness mar-Risposta tal-konvenut, ftehim datat 6 ta'  unju 2013.

iserraħ fuq it-terrazzin tal-fond 32A, Triq l-Imħalla, Naxxar, proprjeta' tal-attur Ronald Carbonaro, kien impjegat tal-imsejħa fil-kawża, ċertu Noel, u kien inkarigat minnha bħala *l-foreman* b'rabta max-xogħol appaltat lilha mill-konvenut.

Ikkunsidrat;

Il-Qorti tagħmel referenza għad-disposizzjonijiet rilevanti tal-Kodiċi Ċivili in materja ta' danni.

L-Artikolu 1030 jipprovdi :- *Kull min jagħmel uzu ta` jedd tiegħu fil-qies illi jmiss ma jwegibx għall-ħsara illi tigri b`dan l-uzu. İzda, skont l-Artikolu 1031:- ... kull wiehed iwiegeb għall-ħsara illi tigri bi htija tiegħu. Minn din in-norma tal-liġi fil-kamp tar-responsabbilita` akwiljana, jiskatta l-prinċipju illi min ikun l-awtur tal-ħsara huwa obligat jagħmel tajjeb għall-konsegwenzi negattivi li dak l-att iġib miegħu. Il-liġi tagħna ma tagħtix definizzjoni ta' culpa iżda bħala effett tal-Artikolu 1032(1) tal-Kodiċi Ċivili, tidentifikaha f'dik l-imġieba fejn jirriżulta nuqqas ta' prudenza, nuqqas ta' diligenza u nuqqas ta' ħsieb tal-*bonus paterfamilias*:-*

(1) Jitqies fi htija kull min bl-għemil tiegħu ma juzax il-prudenza, id-diligenza u l-ħsieb ta` missier tajjeb tal-familja.

(2) Hadd ma jwiegeb fin-nuqqas ta` dispozizzjoni espressa tal-Liġi, għall-ħsara illi tigri minhabba nuqqas ta` prudenza, ta` diligenza jew ta` ħsieb fi grad akbar.

Imbagħad, l-Artikolu 1033 tal-Kap. 16, jaqra:- *Kull min, bil-ħsieb jew mingħajr ħsieb illi jagħmel deni, għax ikun irid jew b`nuqqas ta' diligenza, ta` prudenza jew ta' ħsieb, jagħmel jew jonqos illi jagħmel xi haġa ill biha jikser xi dmir impost mil-Liġi, huwa obligat għall-ħsara illi tigri minhabba f'hekk.*³

³ Fil-kamp kriminali, id-disposizzjoni legali analoga hija dik fl-Artikolu 225 tal-Kodiċi Kriminali li jitkellem dwar kondotta li jkun riskontrabbli fih in-nuqqas ta' ħsieb, minn traskuraġni, jew in-nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni, jew in-nuqqas ta' tħaris tar-regolamenti.

Minn qari komplessiv ta' dawn id-dispożizzjonijiet kollha tal-liġi ma hemm l-ebda dubju li kull min minhabba n-nuqqas ta' attenzjoni tiegħu, b'negligenza u b'nuqqas ta' prudenza fil-grad rikjest mil-liġi jikkawża bl-atti jew bin-nuqqasijiet tiegħu, ħsara lil haddiehor għandu jwieġeb għal tali ħsara hekk ikkawżata.

Huwa paċifiku fil-ġurisprudenza tagħna illi *“min ifittex għad-danni jrid jipprova mhux biss l-att jew omissjoni kolpuza iżda li dak l-istess att jew omissjoni għandhom konnessjoni ta' kawża u effett mad-danni sofferti”*⁴. Huwa wkoll aċċettat in materja illi *“l-kolpa fil-kaz ta' fatt dannuz li minnu torigina l-azzjoni akwiljana tavvera ruhha filli wiehed jagħmel att volontarjament u jonqos li jipprevedi l-effett dannuz ta' dak il-fatt meta seta' jipprevedi dak l-effett”*⁵. Dan ifisser illi wiehed jeħtieġ jorbot l-att li huwa kolpuż minhabba imprudenza jew nuqqas ta' diligenza u li jikkawża d-dannu, mal-prevedibilita' ta' dak l-event dannuż : *“prevedibilita' din li trid tkun ta' probabilitajiet ragjonevoli u mhux ta' possibilitajiet remotissimi u inverosimili”*⁶.

Ikompli jingħad fis-sentenza riportata fil-Kollez. Vol. XXIV. I. 172, illi tissussisti l-kulpa: *“quando vi ha la violazione di un dovere ed una volontaria omissione di diligenza per cui non si prevedono le conseguenze della propria azione od omissione, e si viola il diritto altrui, senza volerlo ed anche senza avvedersene”*⁷.

Issa fil-kaz li għandha quddiemha l-Qorti, il-konvenut mhux biss qabbad diversi kuntratturi biex jeżegwixxu x-xogħolijiet ta' demolizzjoni u kostruzzjoni tal-fond residenzjali tiegħu, iżda talab li tissejjaħ fil-kawża wiehed minn dawn il-kuntratturi li kien wettaq il-parti l-kbira tal-proġett, biex twieġeb għat-talba attriċi jekk jiġi riskontrati nuqqasijiet jew kondotta oħra kolpuza da parti tagħha jew tal-addetti tagħha jew ta' subappaltaturi inkarigati minnha.

⁴ Ara - Kollez. Vol. XXX. I. 142.

⁵ Ara - Kollez. Vol. XLII. I. 74.

⁶ Ara – Kollez. Vol. XLVIII. I. 258.

⁷ Dan kollu huwa riportat fis-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili tat-12 ta' April 2016 fl-ismijiet **Andrew Brincat et v. Tabib Ewlieni tal-Gvern et.**

Il-konvenut jikkontendi illi huwa ma jistax jinżamm responsabbli għan-nuqqasijiet tas-soċjeta' kjamata fil-kawża, inkarigata minnu, jekk għaladarba jiġi stabbilit illi l-ħsara lamentata mill-atturi hija riżultat tal-kondotta kolpuża tal-istess soċjeta' kjamata fil-kawża. Il-Qorti f'dan ir-rigward tqis li l-konvenut ikollu raġun biss f'każ li mill-provi jkun stabbilit li l-fatt dannuż ikun attribwibbli unikament u direttament lil xi att tal-kuntrattur imqabba minnu li jkun imdahhal bħala parti fil-kawża **u jkun ukoll eskluz li l-konvenut innifsu aġixxa b'kondotta kolpuża fis-sens fuq imfisser.** Għandu jingħad ukoll illi l-konvenut ma jkunx jista' jinheles mir-responsabbilita' għad-danni f'każ fejn il-kuntrattur li jkun attwalment wettaq ix-xogħol li fih jiġi identifikat in-ness mal-event dannuż, ma jiformax parti mill-litigju odjern: f'każ bħal dak, il-konvenut bħala l-iżviluppatur u sid il-fond fejn twettqu x-xogħolijiet li jintwera li kkaġunaw il-ħsara lamentata, huwa responsabbli.

Dan qed jingħad għaliex għall-applikazzjoni tal-kunċett tal-*culpa in eligendo*, huwa biżżejjed il jiġi ppruvat li l-impjegat ossia l-kuntrattur, ma kienx ta' hila. L-Artikolu 1037 tal-Kodiċi Ċivili jstipola: *Kull min għal xi xogħol jew servizz ieħor iqabba persuna mhux ta' hila, jew illi hu ma jkollux raġun jahseb li hija ta' hila, hu obligat għall-ħsara illi dik il-persuna, minhabba n-nuqqas ta' hila tagħha, tikkaguna lil haddieħor fl-eżekuzzjoni tax-xogħol jew servizz hawn fuq imsemmi.*

Dan il-provvediment tal-liġi jinstab fil-parti tal-Kodiċi Ċivili intitolata "*Fuq id-Delitti u Kwazi-Delitti*" u jitkellem dwar ir-responsabilita' ta' min iqabba persuna mhux ta' hila. Fin-nuqqas ta' relazzjoni kuntrattwali bejn id-danneġġjat u d-danneġġjant, il-prinċipju hu li d-danneġġjat jista' jfittex kemm lill-persuni li għamlu x-xogħol jew ikkawżaw materjalment id-dannu bl-atti jew nuqqasijiet u bl-operat tagħhom, kif ukoll il-persuni li impjegaw lill-istess addetti u dan bl-applikazzjoni tad-disposizzjonijiet tal-Artikoli 1032 sa 1038 tal-Kodiċi Ċivili, fuq ċitati. L-azzjoni kontra wieħed ma teskludix l-azzjoni kontra l-ieħor, purche' id-danni akkordati lid-danneġġjat jibqgħu dejjem fil-parametri ta' dak provdut fl-Artikoli 1045 *et seq* tal-Kap. 16.

Fis-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili tat-28 ta` Jannar 2002 fil-kawża fl-ismijiet **Nicholas sive Lino Debono vs Kummissarju tal-Pulizija et**, ingħad hekk dwar l-Artikolu 1037 tal-Kap. 16 :-

“*Biex jigi nvokat dan l-artikolu ta` dak li l-Ingliżi jsejjuhu `vicarious` liability`, il-ligi trid li jkun hemm : (1) ir-relazzjoni ta` employer/employee ; (2) culpa in eligendo ; (3) l-att ta` l-impjegat li jikkawza danni lil terzi ; u (4) id-danni jkunu rizultat ta` l-inkompetenza ta` l-impjegat. Ghall-fini ta` l-interpretazzjoni ta` dana l-artikolu hu bizzejjed li jigi pruvat li l-impjegat kien inkompetenti jew li l-employer ma kellux ragun jahseb li l-impjegat hu ta` hila. Wahda mill-ipotezjiet hija bizzejjed.”*

F'sentenza oħra tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili tas-6 ta` Dicembru 2002⁸ ġie ritenut illi fis-sistema ġuridika tagħna, is-sid hu responsabbli għal *culpa in eligendo* u li l-interpretazzjoni tal-ġurisprudenza iktar reċenti tal-Artikolu 1037 tal-Kap. 16 hija fis-sens li jekk tirriżulta l-inkompetenza minhabba n-nuqqas tal-persuna imqabba mis-sid, allura s-sid hu responsabbli għax ma setax jassumi l-kompetenza.

Fil-każ tal-kuntrattur imsejjaħ fil-kawża li għandha quddiemha, il-Qorti tqis li l-kuncett tal-*culpa in eligendo* għalkemm applikabbli, titlef ftit mir-relevanza għaliex kif ingħad, dan il-kuntrattur huwa wiehed mill-partijiet fil-kawża li huwa msejjaħ sabiex iwieġeb direttament għad-dannu kkaġunat minnu. Jibqa' relevanti il-prinċipju tar-responsabbilita` diretta tal-konvenut jekk, kif ingħad, jirriżulta *inter alia* illi huwa ma żammx il-prudenza u d-diligenza tal-*bonus paterfamilias* fl-eżerċizzju ta' l-obbligi tiegħu skont il-ligi, filwaqt li l-prinċipju tar-responsabbilita' indiretta tiegħu minhabba atti ta' ommissjoni tal-kuntratturi mqabbdin minnu, tibqa' relevanti safejn jikkonċerna l-atti tal-kuntratturi jew impjegati oħrajn imqabbdin minnu u li m'humiex parti fil-kawża.

⁸ **Michael Balzan vs Lawrence Ciantar noe et.** Konfermata fuq appell, permezz ta' sentenza mogħtija fis-17 ta' Frar 2006.

Kwantu għar-responsabbilita' diretta tal-konvenut Carmel Muscat għall-ħsarat sofferti fil-fond tal-atturi, il-Qorti ma tistax ma tiegħu in konsiderazzjoni d-dikjarazzjoni magħmula mill-konvenut innifsu quddiem il-Qorti fit-18 ta' Frar 2014 fl-atti tal-Mandat ta' Inibizzjoni bin-Numru 197/2014⁹. Hawnhekk il-konvenut refa' personalment u espressament ir-reponsabbilita' li jagħmel tajjeb għall-ħsarat ikkaġonati fil-fond tal-attur Ronald Carbonaro b'riżultat tal-eżekuzzjoni tax-xogħolijiet fil-proprjeta' tiegħu u dan mingħajr ebda riżerva, hlief safejn jiġi stabbilit minn tekniċi indipendenti li dawn il-ħsarat ikun saru bħala konsegwenza tax-xogħolijiet li saru fl-iżvilupp tal-binja tiegħu.

Għall-Qorti hu ovvju illi l-kostatazzjonijiet magħmula mill-Perit Tekniku mahtur minnha f'din il-kawża jirraffiguraw bħala kostatazzjonijiet ta' tekniċi indipendenti li abbażi tagħhom il-konvenut intrabat li jagħmel tajjeb għall-ħsarat kostatati.

Dan stabbilit, ma jfissirx illi l-Qorti ma tistax turriskontra reponsabbilita' legali wkoll f'terzi għall-ħsarat sofferti fil-fond tal-attur Ronald Carbonaro, iżda lanqas ir-responsabbilita' ta' terzi ma jista' jgħib fix-xejn l-effetti tal-assunzjoni espressa, volontarja u inekwivoka ta' responsabbilita' da parti tal-konvenut.

Barra dan, kif sewwa jissottomettu l-atturi, il-konvenut naqas minn diversi obbligi statutorjament imposti fuqu bis-saħħa tad-dispozizzjonijiet tar-Regolamenti tal-2013 dwar l-Evitar ta' Ħsara lil Proprjeta' ta' Terzi Persuni¹⁰, liema regolamenti kienu fis-seħh fiż-żmien li twettqu x-xogħolijiet ta' żvilupp fil-fond tal-konvenut. Dan qed jingħad għaliex bl-applikazzjoni tal-imsemmija Regolamenti, il-konvenut għandu jitqies li kien l-iżviluppatur kif ukoll il-manager *ipso facto* tas-sit¹¹. Fir-rigward għandu jiġi osservat illi għalkemm il-Perit Karl Borg - li dak iż-żmien kien impjegat mas-soċjeta' kjamata fil-kawża - xehed inizzjalment li huwa kien is-*site manager* ta' din il-kumpannija u li "*primarjament*" hu kien is-supervisor tax-xogħolijiet fil-post

⁹ Dok. RC260301, fol. 121, 122.

¹⁰ L-Avviz Legali 72 tal-2013 (L.S. 623.02) – dawn ir-regolamenti ġew imħassrin bl-Avviz Legali 136 tal-2019 u sostitwiti bil-L.S. 623.06 (**Regolamenti dwar l-Evitar ta' Ħsara lill-Proprjeta' ta' Terzi Persuni**)

¹¹ Regolament 5.

tal-konvenut, in segwitu huwa nnega illi kien hu responsabbli li x-xogħol isir skont is-sengħa u l-arti u fisser li xogħolu “...kien li nara l-logistika u anke li l-materjal ikun fil-post. Ngħid li kont inkarigat mill-kejl tax-xogħol u dwar korrisondenza u informazzjoni. Dwar kif jiġi esegwit ix-xogħol ma kienx fir-remit tiegħi u dan inkluz il-mod kif jintrama’ x-shutter etc”¹². Minn dan il-Qorti ma tistax tikkonkludi serenament illi kien hemm *site manager* maħtur speċifikatament għal dan is-sit u għaldaqstant, tqis illi bl-applikazzjoni tar-regolament 5(4) tal-L.S. 623.02, huwa l-konvenut bħala l-proprjetarju tas-sit tal-iżvilupp li għandu jitqies bħala l-*manager ipso facto* tas-sit.

Inoltre, billi ma jirriżultax mill-provi illi dan l-iżvilupp kien eskluż bl-applikazzjoni tal-kriterji msemmija fir-regolamenti 8¹³ u 26, il-Qorti tqis illi l-iżvilupp imwettaq mill-konvenut kien jinkwadra fl-iskop tar-Regolamenti in dizamina. Wara li rat l-atti u l-provi, il-Qorti tosserva illi l-konvenut, evidentement, naqas mis-segweni obbligi statutorji b’rabta tal-iżvilupp minnu intrapriż:- (1) li jieħu ħsieb li jipprepara dikjarazzjoni tal-metodu tat-twettiq tax-xogħolijiet b’metodoloġiji li huma teknikament sikuri sabiex jiġi minimizzat ir-riskju ta’ ħsara lil proprjeta’ ta’ terzi persuni jew korriment lil persuni li jistgħu jiġu kkawżati mix-xogħlijiet proposti¹⁴ u li jiġi assigurat li x-xogħolijiet isiru skont kif stipolat fid-dikjarazzjoni tal-metodu¹⁵ (2) li jieħu ħsieb li tinħareġ polza ta’ assigurazzjoni kontra ħsara *inter alia*, fil-proprjeta’ ta’ terzi persuni b’riżultat tal-iżvilupp intrapriż¹⁶; (3) li jithejja u jiġi sottomess rapport dwar il-kundizzjoni tal-proprjeta’ li hi kontigwa mas-sit ta’ żvilupp flimkien mad-dikjarazzjoni tal-metodu¹⁷.

Fir-rigward speċifikatament is-sottomissjoni ta’ rapport dwar il-kundizzjoni tal-proprjeta’ tal-atturi f’din il-kawża, il-Qorti tosserva li m’huwiex kontestat illi ma sar l-ebda rapport tekniku li jiddokumenta l-istat li kien jinsab fih il-fond tal-atturi qabel

¹² Fol. 228, 2009.

¹³ Ara xhieda tal-Perit Micallef seduta 20 ta’ Marzu 2018.

¹⁴ Regolament 2 tal-Avviz Legali 72 tal-2013.

¹⁵ Regolament 11.

¹⁶ Skont kif maħsub fir-regolament 6(1) tal-Avviz Legali 72 tal-2013

¹⁷ Regolament 7(5) tal-Avviz Legali.

inbdew ix-xogħolijiet fil-fond tal-konvenut. Dan ma sarx minkejja illi l-Perit inkarigat mill-istess konvenut, il-Perit Philip Micallef, xehed illi huwa kien ta parir li dan ir-rapport isir. Għall-Qorti, hu evidenti li rapport bħal dak mhux biss kien fl-interess tal-konvenut li jiġi kommissjonat għaliex kien jeskludi dawk il-ħsarat li, fiċ-ċirkostanzi jeżisti dubju dwar jekk ġewx ikkaġonati bħala riżultat tax-xogħolijiet intrapriži fil-fond tal-konvenut, jew le, iżda kien doveruż fuq l-istess konvenut.

Effettivament, jirriżulta li l-ewwel rapport li jiddokumenta l-ħsarat riskontrati fil-fond tal-atturi, sar fis-6 ta' Mejju 2013¹⁸ abbażi ta' spezzjoni miżmuma mill-Perit *ex parte* inkarigat mill-atturi, il-Perit Christian Buhagiar, iżda dan wara li bdew jiġu eżegwiti x-xogħolijiet ta' skavar fil-fond tal-konvenut. Abbażi ta' spezzjonijiet oħrajn li għamel fiż-żewġ proprjetajiet fix-xhur sussegwenti, il-Perit tal-atturi iddokumenta l-ħsarat ulterjuri li feġġew b'riżultat tal-iżvilupp fil-fond adjaċenti u finalment, huwa ikkwantifika l-ispejjeż għat-tiswija ta' dawn il-ħsarat u danni oħrajn, fis-somma komplessiva ta' €9,954.83¹⁹.

Għaldaqstant, b'żieda mar-responsabbilita' minnu assunta fl-atti tal-Mandat ta' Inibizzjoni, il-konvenut għandu jitqies li huwa responsabbli għall-ħsarat riskontrati fil-fond kontingwu tal-attur anke għaliex naqas milli jwettaq id-dmirijiet imposti fuqu mil-Legislazzjoni Sussidjarja appena msemmija (Avviz Legali 72 tal-2013) u dan skont kif prospettat fl-Artikolu 1033 tal-Kodiċi Ċivili. Il-Qorti tqis ukoll illi minn din il-perspettiva, fil-kondotta tal-konvenut *qua* sid il-fond li fih kien għaddej l-attività' li allegatament ikkaġunat id-danni u bħala l-persuna li skont il-liġi kien meqjus bħala *site manager* u bħala l-iżviluppatur, hija ravviżabbli nuqqas li “*jagħmel xi haġa illi biha jikser xi dmir impost mil-Liġi*”. Konsegwentement, il-konvenut huwa responsabbli immaterjalment mill-identifikazzjoni o meno tal-persuni inkarigati minnu li bl-operat jew nuqqasijiet tagħhom, ġiet attwalment ikkawżata l-ħsarat fil-fond tal-atturi.

¹⁸ Dok. K anness mar-Rikors promotur. Dan ir-rapport intbagħat lill-konvenut fil-11 ta' Mejju 2013 – Dok. MD061002.

¹⁹ Ara Dok. D sa Dok. J annessi mar-Rikors promotur.

B'hekk ma tistax tirnexxi d-difiża tal-konvenut li kien il-kuntrattur kjamat fil-kawża li għandu jwieġeb **esklussivament** għall-ħsarat attribwibbli direttament lill-operat tiegħu u r-responsabbilita' tal-istess konvenut għall-operat tal-kuntrattur imqabba minnu ma tistax titqies li waqfet mal-għażla u l-ħatra ta' kuntrattur, anke jekk ma kellux l-ebda raġuni jissuspetta li m'għandux il-ħila u kompetenza għax-xogħol appaltat. Barra minn hekk, kif rajna, ir-responsabbilita' tal-konvenut testendi wkoll għad-dover li jagħmel tajjeb għad-danni kkaġunati minnhom abbażi tad-dikjarazzjoni li għamel u li minħabba fiha gie ċedut il-Mandat ta' Inibizzjoni li inħareġ fuq talba tal-atturi għat-twaqqif tax-xogħolijiet fil-fond tal-konvenut.

Ikkunsidrat;

Il-Perit Tekniku fir-Relazzjoni tiegħu, ikkonkluda illi l-ħsarat riskontrati mill-Perit imqabba *ex parte* mill-konvenut, l-AIC Philip Micallef, f'aċċess li huwa żamm fl-14 ta' Mejju 2014 (liema ħsarat jinsabu elenkati fir-rapport tiegħu tat-12 ta' Ġunju 2014²⁰), jirrapprezentaw il-ħsarat li ġew effettivament ikkaġunati direttament jew indirettament fil-proprjetajiet tal-atturi bħala riżultat tal-attività ta' kostruzzjoni intrapriż fil-fond tal-konvenut.

Mix-xhieda tal-Perit Philip Micallef jirriżulta illi f'Mejju 2014, meta huwa żamm l-aċċess li abbażi tiegħu huwa ħareġ ir-rapport tat-12 ta' Ġunju 2014, il-binja tal-konvenut kienet prattikament kompluta u l-kostruzzjoni kienet waslet fi stat ta' ġebel u saqaf. Xehed ukoll illi għalkemm il-ħsarat kollha elenkati fl-imsemmi rapport tiegħu huma attribwibbli lix-xogħolijiet eżegwiti fil-fond tal-konvenut, dawk li fil-fehma tiegħu huma attribwibbli direttament lis-soċjeta' kjamata fil-kawża huma dawk elenkati fil-paragrafi bin-numri 6, 7, u 8 tar-rapport²¹.

²⁰ Dok. M anness mar-Rikors promotur.

²¹ L-istess Perit tal-konvenut, Philip Micallef, ikkwantifika n-nefqa għat-tiswija tal-ħsarat minnu riskontrati u dokumentati fir-rapport tiegħu tat-12 ta' Ġunju 2014, fis-somma totali ta' €4,223 (Dok. CM120402).

Is-segweni huma l-ħsarat li l-Perit Tekniku kkostata illi ġew ikkaġunati fil-fond tal-atturi bħala riżultat tax-xogħolijiet ta' żvilupp intrapriżi fil-fond kontingwu tal-konvenut:-

- **Damage to external parapet wall (front garden and facade)**

Hawnhekk jirriżulta illi l-*graffiato finish* u *stone coping* tal-parapett u faċċata tal-fond tal-attur ġarrbu ħsarat b'riżultat ta' skavar li kien sar fuq quddiem ossia fil-parapett tal-binja tal-konvenut minn kuntrattur ċertu Bonavia, u dan qabel ġiet ingaġġata s-soċjeta' kjamata fil-kawża. Il-Perit Tekniku kkonkluda li biex tisewwa l-ħsara m'hemmx ħtieġa li tinqala' l-bażi tal-*graffiato* iżda biss l-aħħar kisja u għal dan ix-xogħol riparatorju huwa llikwida s-somma totali ta' €300 (eskluż VAT)²².

B'applikazzjoni tal-prinċipji fuq esposti, il-Qorti tqis illi huwa l-konvenut Carmel Muscat waħdu li għandu jagħmel tajjeb għal dawn l-ispejjeż.

- **Damage to plaster and wall finish of party wall**

Fl-ewwel rapport tiegħu tal-11 ta' Frar 2014²³, il-Perit Philip Micallef esprima l-fehma illi d-danni elenkati fil-paragrafi 3 sa 7 tal-istess rapport, konsistenti (safejn jikkonċerna l-ħsarat fil-ħitan interni tal-appoġġ²⁴) fi ħsarat fil-kisi u ż-zebgħa tal-ħitan interni tal-appoġġ u f'sinjali ta' moffa kif ukoll konsenturi fil-madum tal-kamra tal-banju *ensuite*, kienu pre-eżistenti u mhux direttament attribwibbli lill-attività' fil-fond tal-konvenut. Konkluzjoni li addotta wkoll il-Perit Tekniku. Madanakollu, jirriżulta illi dawn il-ħsarat pre-eżistenti aggravaw b'riżultat tax-xogħolijiet intrapriżi mill-konvenut u ġew kkostatati wkoll konsenturi ġodda fil-ħajt tat-tieni kamra tas-sodda. Il-Perit Tekniku għalhekk, wara li ħa in konsiderazzjoni l-fatt illi dawn id-difetti aggravaw u l-kawża oriġinali tagħhom ma jinsabx fl-attività' intrapriża fil-fond tal-

²² Total €354.

²³ Dok. CM120401, fol. 201, esebit fis-seduta tat-12 ta' April 2016.

²⁴ Paragrafi 3, 4 u 5 tar-rapport tal-11 ta' Frar 2014.

konvenut, illikwida s-somma ta' €1,200 (eskluz VAT) bhala l-ispiza totali li għandha tintefaġ biex tisewwa l-ħsara f'dawn il-ħitan interni.

Il-Perit Tekniku kkonkluda illi dawn il-ħsarat ulterjuri feġġew b'riżultat tat-tqattigh tas-soqfa u l-alterazzjonijiet l-oħra li wettqet is-soċjeta' kjamata fil-kawża.

Is-soċjeta' kjamata fil-kawża fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħha, tagħmel referenza għall-fatt illi l-Perit Tekniku, fl-eskussjoni tiegħu, jaqbel illi t-tqattigh tas-soqfa bil-metodu li hija tgħid li ġie adoperat minnha biex tiżola s-soqfa minn mal-ħitan fil-fond tal-konvenut u biex twaqqa' l-faċċata ġebbla ġebbla, ċioe' bl-użu tas-sega u *chainsaw* bid-*diamond cutter* rispettivament, sar skont is-sengħa u l-arti u huwa l-aħjar mod kif seta' jiġi eżegwit dan ix-xogħol partikolari. Osservat ukoll li huwa ma rriskontra l-ebda negliġenza jew nuqqas da parti tagħha fir-rigward. Hija tikkontendi illi din l-affermazzjoni ma tistax ħlief tisser li l-konsenturi riskontrati fil-ħitan interni ma setgħux feġġew b'riżultat tat-tqattigh tas-soqfa u f'kull każ, galadarba l-metodu tax-xogħol adoperat minnha huwa intiż proprju biex jitnaqqsu l-vibrazzjonijiet, hija ma tistax titqies li kienet negliġenti fit-twettiq ta' dan ix-xogħol partikolari u tikkontesta r-responsabbilita' tagħha għal dawn il-konsenturi u ħsarat riżultanti. Tikkontendi wkoll illi dan ix-xogħol sar skont l-istruzzjonijiet diretti mogħtija mill-konvenut jew mill-Perit imqabbad minnu.

Madanakollu, il-Qorti ma tistax taqbel ma' dan it-teżi tas-soċjeta' kjamata fil-kawża. Ibda biex mill-provi li ressqet l-istess soċjeta' kjamata fil-kawża, imkien ma ġie eskluż li hija għamlet użu minn *jigger* biex tqatta' l-parti ċentrali tas-soqfa. L-emfasi li sar fix-xhieda tal-Perit Karl Borg²⁵ kien illi "*bhala prekawzjoni ntużat is-sega u dan qabel tkisser is-saqaf*" u li din is-sega ntużat biex jiġu iżolati s-soqfa minn mal-ħajt divizorju. Kemm hu hekk hu kkonferma wkoll li mir-ritratt CM050215, il-qatgħa fis-saqaf jidher li hi ta' *jigger* u li ma jsibx oġġezzjoni li jintuża *jigger* wara li s-saqaf ikun inqata' minn mal-ħitan bis-sega²⁶. Inoltre, il-Qorti ma tistax twarrab dak li xehed

²⁵ Xhieda fis-seduta tad-9 ta' Jannar 2018.

²⁶ Ara xhieda tat-22 ta' Jannar 2019, fol. 265 *et seq.*

l-attur fir-rigward:- “*Nghid illi dan ma qattax ma’ l-appoġġi pero’ uża jigger. Nghid li jien indunajt wara jumejn u tlajt inkellem lill-haddiema u spjegajtilhom li jew iqattgħu minn ma l-appoġġ jew inkella jieqfu mix-xoġhol. Nghid li l-ghada bdew iqattgħu ossia jissejaw minn mal-appoġġ*”²⁷. Sinjifikanti wkoll li l-Perit Philip Micallef ma setax jiftakar, meta ġie mistoqsi, li ntuzat is-sega biex jitqattgħu is-soqfa. Lanqas jista’ jitwarrab il-fatt illi in effetti, minkejja l-użu tas-sega u *chainsaw* biex jitwaqqgħu is-soqfa u l-faċċata tal-fond tal-konvenut, xorta waħda feġġew konsenturi fil-ħitan divizorji u dan ma jagħmel xejn biex iserrah moħħ il-Qorti li dawn il-konsenturi ma kienux attribwibbli mix-xoġhol eżegwit mis-soċjeta’ kjamata fil-kawża.

F’kull każ, ma jirriżultax mill-atti u l-provi illi l-użu ta’ sega fiċ-ċirkostanzi in diżamina kellu jelimina għal kollox il-vibrazzjonijiet fl-istruttura li jistgħu jwasslu għall-konsenturi tax-xorta li ġie riskontrat f’dan il-każ. Fuq kollox, il-Perit Tekniku eskluda inekwivokabbilment in eskussjoni²⁸ illi l-konsenturi fil-ħitan tal-appoġġ fil-fond tal-attur setgħu kienu kkawżati mix-xoġhol ta’ skavar fil-parti ta’ quddiem tal-fond tal-konvenut, imwettaq preċedentement minn terz kuntrattur.

Il-Qorti tqis illi jekk ġaladarba l-ħsara lamentata hija konsegwenza naturali tat-tqattigħ tas-soqfa b’dan il-metodu, dan ma jfissirx illi l-persuna li tkun ġarrbet il-ħsarat fil-proprjeta’ adjaċenti tagħha, tibqa’ mingħajr rimedju. In propositu, il-Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) fil-każ ta’ **Gasan Mamo Insurance vs Doreen Vella** deċiż fit-23 ta’ April 2010 riaffermat il-fehma tagħha illi f’każ ta’ ħsarat riskontrati fi proprjetajiet adjaċenti, ir-responsabbilita’ hija ta’ natura oġġettiva u qalet li huwa impost “*fuq min ghandu d-disponibilita’ tal-fond, sija materjali, sija guridika, ir-responsabilita’ għas-sehh ta’ certi eventi determinanti. Dan ukoll indipendentement mir-ricerka tan-ness kawzali bejn xi kondotta negattiva tiegħu u l-event tad-dannu li jkun ivverifika ruhu;*

Anzi, dejjem fil-kaz ta’ l-ispeċje hawn ezaminat, strettament id-danneggjat mhux tenut jipprova x-xorta ta’ kondotta kolpuza f’min igib fis-sehh l-event dannuz u, kwazi,

²⁷ Xhieda tal-attur fis-seduta tas-26 ta’ Marzu 2015, fol. 119.

²⁸ Risposta għad-domanda 5.xi, fol. 279 *tergo*.

kwazi, din hi wkoll irrilevanti in kwantu hu lanqas ma ghandu l-possibilita li jaccedi fil-fond li minnu originat il-ħsara u, allura, tezisti ghalih anke id-diffikolta estrema li hu jipprova l-kondotta effettiva ta' sid dak il-fond;

*Kif taraha din il-Qorti d-danneġġat hu gravat bl-oneru li jiddemostra li l-event gie prodott b'konsegwenza tal-malfunzjonament jew tal-ħsara fl-attrezzatura jew installazzjoni sitwata fil-fond sovrastanti u li tali kienet tirrapprezenta dik il-kondizzjoni necessarja u sufficjenti fil-produzzjoni tal-ħsara. Il-provi in atti dan jikkonfermawh. Jinghad a propozitu mill-Franzoni (“Le obbligazioni da fatto illecito”, Ed. Utet, 2004 p. 292), **“In questo modo, il danneggiato è gravato soltanto dall’onere di dimostrare l’esistenza del rapporto eziologico tra la cosa e l’evento del danno, mentre sul convenuto grava l’onere di provare l’esistenza di un fattore, estraneo alla sua sfera soggettiva, idoneo ad interrompere quel nesso causale** (Cass. 13 ta’ Frar, 2002, Nru. 2075)”;* (enfasi ta’ din il-Qorti)

Dan ifisser illi kull ma għandu jipprova d-danneġġat, f’dan il-każ l-attur, kien il-fatt tal-ħsara kkaġunata minn stat attribwibbli lill-fond adjaċenti li, f’dan il-każ kienet qed tiġi żviluppata bit-twaqqiġ tal-faccata u tas-soqfa, u hi din il-prova tan-ness materjali tal-kawzalita’ bejn dan l-istat tal-fond adjaċenti u d-dannu verifikat li tinkombi fuq id-danneġġat:-

*“Dan ghaliex fil-każ prezenti ninsabu fil-presenza tar-responsabilita` oggettiva, hekk krejata mis-sitwazzjoni taż-żewg fondi, għal liema jghoddu wkoll il-principju tar-res ipsa loquitur.”*²⁹

Il-fatt illi s-soċjeta’ kjamata fil-kawża setgħet kienet qed issegwi l-istruzzjonijiet tal-konvenut jew il-Perit minnu inkarigat fix-xogħol tat-twaqqiġha tas-soqfa u l-faccata, ma jista’ jibdel xejn minn din il-konkluzjoni li waslet għaliha l-Qorti.

²⁹ **GasamMamo Insurance Limited v. Doreen Vella et, supra.**

Ghaldaqstant, b'applikazzjoni tal-principji u konsiderazzjonijiet ġia' magħmulin aktar qabel f'din is-sentenza, hija l-fehma tal-Qorti illi għall-ħsarat rizultanti mit-tqattigh tas-soqfa u t-twaqqigh tal-faċċata tal-fond tal-konvenut, iwieġbu l-konvenut kif ukoll is-soċjeta' kjamata fil-kawża solidalment. Jiġi ribadit illi sid ta' fond ma jistax jehles mir-responsabbilita' tiegħu bħala l-proprjetarju tal-fond u mill-obbligu konsegwenzjali tiegħu li jirrimedja għal ħsara kaġunata f'fond adjaċenti kemm-il darba għal tali ħsara kien jirrispondi wkoll terz. Kif jinghad a propositu "*non puo` un vicino esimersi dallo obbligo di rimuovere la causa dei danni che soffrisse l'altro vicino nel proprio fondo quantunque in tale causa concorresse il fatto di altri; contro questi competerebbe tutto al piu` un diritto di rilevanza*"³⁰.

Ovjament għaladarba ma sarx *condition report* fir-rigward tal-istat tal-fond tal-atturi preventivament għax-xogħolijiet intrapriži fil-fond tal-konvenut, m'hemmx prova konklussiva li l-ħsarat li skont il-Perit Philip Micallef, kienu pre-eżistenti, ma kienux ikkaġunati mix-xogħolijiet fil-fond adjaċenti. Għalhekk fin-nuqqas ta' prova oġġettiva li teskludi li l-ħsarat u konsenturi riskontrati fil-kisi u tibjid ta' diversi partijiet mill-ħajt diviżorju intern, inkluż fil-kamra tal-banju, kienu kkaġunati mix-xogħolijiet eżegwiti mis-soċjeta' kjamata fil-kawża, il-Qorti ma tistax ħlief tistrieħ fuq il-fehma esperta tal-Perit Tekniku minnha maħtur. Effettivament, il-Perit Tekniku, fil-likwidazzjoni ta' spejjeż fis-somma ta' €1,200 għat-tiswija ta' dawn il-ħsarat partikolari - fosthom *internal gypsum works* - li huwa dehrlu li kienu aggravati pjuttost milli kkaġunati direttament bħala rizultat tax-xogħolijiet fil-fond tal-konvenut, jidher li ha dan il-fattur in konsiderazzjoni u dan kif jirriżulta fir-risposta tiegħu għad-domanda 5.iv u 5.v.

Għalhekk, il-konvenut u l-imsejha fil-kawża għandhom iħallsu lill-attur Ronald Carbonaro s-somma komplessiva ta' €1,416³¹.

³⁰ Silta minn deċiżjoni riportata a Vol. III paġna 16, citata f'**Joseph Bonnici v. John Mizzi et** – Prim'Awla tal-Qorti Ċivili deċiża 28.3.2003.

³¹ €1,200 pju' VAT.

- **Hsarat fil-graffiato, fil-GR 1000, fiż-żebgħa tal-hitana tal-bitha interna u fir-railings u aperturi tal-aluminium**

Dawn il-ħsarat jinsabu elenkati fil-paragrafi 6, 7 u 8 tar-rapport tal-Perit Philip Micallef. Il-Perit Tekniku hu tal-fehma, bħall-Perit *ex parte*, illi dawn il-ħsarat, konsistenti fit-titjir tal-konkos, saru b'riżultat tax-xogħolijiet imwettqa fil-fond tal-konvenut kif ukoll speċifikatament, bi ħtija tal-kuntrattur kjamata fil-kawża meta huwa kien qed jagħti l-konkos u ċeda *s-side shuttering* tas-saqaf tat-tieni sular.

Il-Perit Tekniku ma dehrlux li kellu jattribwixxi dan it-titjir lill-kisi eżegwit minn terzi kuntratturi fl-appoġġ u l-faċċata, minħabba li mill-provi ma jirriżultax li kien hemm lanjanza da parti tal-atturi fir-rigward tat-twettiq ta' dak ix-xogħol partikolari. Minflok, l-istess Perit Tekniku ikkonkluda illi l-kagun ewlieni ta' dan l-incident tal-*concrete spillage* kien in-nuqqas tal-kuntrattur li jirfed adegwatament il-lqugħ, anke jekk il-kuntrattur qabba huwa stess terzi kuntratturi biex iwettqu dan ix-xogħol. Madanakollu, huwa għamilha ċar ukoll, fir-risposta tiegħu għad-domanda 6.iii in eskussjoni, illi l-episodju meta ċediet il-gallarija u waqa' l-konkos fil-fond tal-attur, huwa wkoll marbut mat-tbagħbis li sar mill-attur innifsu meta huwa pprova jholl is-saqajn ta' wieħed mis-serrattizzi li kienu intramaw fit-terrazzin tiegħu mingħajr permess.

Il-Qorti rat ix-xhieda u mkien ma jirriżulta illi l-attur kien għarraf lill-*foreman* imqabba mis-soċjeta' kjamata fil-kawża li hu kien mess jew ipprova jholl parti mill-armatura tal-*iscaffolding* li kienet fil-proprjeta' tiegħu, wisq anqas jirriżulta illi huwa kien għarraf qabel effettivament ċeda *x-shuttering*. Magħdud dan il-fatt illi l-konvenut xehed illi huwa sar jaf bit-tbagħbis wara li ċeda l-ilqugħ. Il-Qorti m'hijiex sejra tispekola dwar x'seta' għamel l-attur u meta, iżda tqis li m'huwiex ippruvat sodisfaċjentement illi qabel effettivament tat il-konkos, is-soċjeta' kjamata fil-kawża kienet għet infurmata li kien hemm attentat ta' tbagħbis tal-istruttura tal-*iscaffolding*.

Il-Perit Tekniku kkonkluda illi għalkemm l-attur Ronald Carbonaro naqas meta ċaqlaq is-saqajn tal-*iscaffolding* li kienu mqegħdin fil-proprjeta' tiegħu, ir-responsabbilita' aħhari biex jiġi assigurat is-saħħa tal-istruttura minnufih qabel jinghata l-konkos, tibqa' tal-kuntrattur. Fir-rigward, il-Qorti tosserva illi hija taqbel mal-Perit Tekniku illi *foreman* tal-affari tiegħu, appena jkun ser jibda l-eżekuzzjoni tal-*casting* tal-konkrit *in situ*, jerga' jivverifika l-irfid u s-sodizza tas-*supporting jack* u jassigura li l-*armar* u l-*propping* ikunu fi stat tajjeb u sigur. Għalhekk, minn dan l-aspett, hija taqbel illi l-ħsarat ikkaġunati meta ċediet il-gallarija huma attribwibbli lill-operat tas-soċjeta' kjamata fil-kawża.

Iżda fl-istess waqt, għaladarba mhux ippruvat li l-kuntrattur kien speċifikament mgħarraf bit-tbagħbis, u stabbilit in-ness bejn it-tbagħbis da parti tal-attur tal-istruttura tax-*shuttering* u l-kollass tal-ilqugħ meta sar il-*"pouring"* tal-konkrit tal-gallarija, il-Qorti ma tistax taqbel illi l-attur ma għandux jerfa' parti mir-responsabbilita' għal dan l-incident li wassal biex tiġi kkawzata ħsara fil-proprjeta' tiegħu nnifsu u li tagħha qed jitlob ir-rizarċiment. Kif diġa' ngħad, il-Perit Tekniku afferma mingħajr ekwivoċi li l-azzjoni tal-attur hija marbuta mal-kollass tax-*shuttering*. Il-Qorti fehmet illi dan hu hekk minhabba li l-attentat ta' taħlil seta' wassal biex dghajjef l-irbit tal-*armar* u konsegwentement, ir-responsabbilita' tal-attur għal dan l-akkadut ma tistax tiġi eskluża. Għaldaqstant, sejra tassenja porzjoni tal-ħtija għall-ħsarat imsemmija fl-aħhar tliet *items* tar-rapport tal-Perit Christian Buhagiar u elenkati fil-paragrafi 6, 7 u 8 tar-rapport tal-Perit Philip Micallef, lill-attur innifsu Ronald Carbonaro stante illi, kif stabbilit mill-Perit Tekniku, huwa aġixxa b'mod ferm irresponsabbli meta mess l-*armar* li kien, wara kollox, essenzjali għas-sodizza tal-irbit waqt il-*casting* tal-konkrit *in situ*.

Il-Qorti wara li kkunsidrat ukoll il-fatt illi mix-xhieda mhux kontradetta tal-konvenut jirrizulta illi huwa kien ġibed l-attenzjoni tal-*foreman* tal-kuntrattur biex isaħħaħ l-irfid għaliex il-konkos kien ta' għoli ta' 30 ċentimetru - twissija li l-kuntrattur evidentement ma tax kasha - tqis illi l-attur għandu jerfa' terz tar-responsabbilita' għall-ħsarat rizultanti minn dan l-incident.

Ma tressqux provi suffiċjenti li juru illi t-titjir tas-siment fil-fond tal-attur Ronald Carbonaro seta' ġie kaġonat minn xogħol ta' kisi tal-faċċata tal-fond tal-konvenut u tal-appoġġ jew mix-xogħol tat-tisqif tal-penthouse, liema xogħol ma sarx mis-soċjeta' kjamata fil-kawża iżda minn terzi persuni. Ma ġiex ippruvat lanqas illi dan ix-xogħol ikkontribwixxa għat-titjir jew ikkaġunat xi ħsara ulterjuri fil-proprjeta' tal-atturi. Effettivament, mix-xhieda tal-konvenut jirriżulta li da parti tal-atturi ma kienux saru lmenti dwar ħsarat fir-rigward tal-kisi u skont il-konvenut, ittiehdu l-prekawzjonijiet kollha biex ma ssirx ħsara minn dan ix-xogħol ta' kisi u dan billi x-xogħol twettaq skont kif il-konvenut, fl-atti tal-Mandat ta' Inibizzjoni, kien impenja ruħu jagħmel.

Il-Perit Tekniku illikwida l-quantum komplessiv tal-ispejjeż li jridu jintefqu biex jitnaddaf it-titjir tas-siment fuq il-GR 1000 u l-*graffiato finish* fit-terrazzini ta' quddiem u ta' wara fiż-żewġ sulari tal-fond tal-attur (32A) u fil-parapett ta' quddiem, faċċata u l-biħħa ta' wara tal-fond tal-atturi kollha (32B), fis-somma totali ta' €1,400 (eskluż VAT). Dan il-valur ferm imnaqqas meta imqabbel mal-istima tal-Perit Christian Buhagiar, il-Perit Tekniku jiġġustifikah minħabba l-fatt illi peress li jirriżulta illi l-materjal tal-kisi m'huwiex effettivament *graffiato* iżda GR1000, it-titjir jista' jitneħħa u tingħata kisja rqiqqa fuqu mingħajr il-bżonn tal-ħxuna oriġinali ta' kisi, filwaqt li kwantu għat-titjir fuq kisi b' *graffiato finish*, it-titjir jiġi xkatlat u tingħata l-aħħar kisja tal-*graffiato* mingħajr il-bżonn li tinqala' wkoll il-baži tiegħu.

Kwantu għax-xogħol ta' żebgħa li jehtieg isir fil-biħħa interna tal-fond 32B tal-atturi kollha, il-Perit Tekniku ikkwantifika l-ispejjeż fis-somma ta' €300 filwaqt illi esprima l-opinjoni illi l-konkos li fadal fuq ir-railings jista' jitneħħa bl-użu ta' likwidi apposta u b'żewġ passati jew tlieta ta' *spray paint* biex ma jibqgħux jidhru l-varjazzjonijiet fil-kulur li ġew ikkaġunati b'riżultat ta' dan it-titjir. Huwa kkunsidra illi l-estremi ta' *galvanising* u *blasting* mill-ġdid tar-railings, kif prospettat mill-Perit inkarigat *ex parte* mill-atturi, m'humix meħtieġa fiċ-ċirkostanzi u fin-nuqqas ta' kontestazzjoni ta' din il-konklużjoni, il-Qorti sejra tagħmilha tagħha.

Kwantu mbaġhad għall-ispejjeż tat-tiswija tal-aperturi tal-aluminium fil-fond tal-attur Ronald Carbonaro (32A), il-Perit Tekniku jaqbel mal-istima indikata f'Dok. H annessa mar-Rikors promotur fis-somma ta' €525 (eskluż VAT), filwaqt illi kwantu għall-ispejjeż tat-tindif generali indikati fiż-żewġ *quotations* maħruġin minn Bad Biy Cleaners (Dok. I), huwa esprima l-opinjoni li għaladarba diġa' ġew akkordati ammonti rappreżentanti spejjeż ta' tindif ta' *railings* u aperturi - liema spejjeż qegħdin jintalbu wkoll fiż-żewġ *quotations* appena msemmija - l-ispiza għat-tindif generali għandha tiġi aġġustata għas-somma ta' €200 (eskluż VAT) għaž-żewġ proprjetajiet.

Kwantu għad-danni reklamati mill-attur Ronald Carbonaro għall-ħsarat fil-ħitan interni tal-garaxx tal-fond 32A, kif indikat fir-rapport tal-Perit Christian Buhagiar, il-Perit Tekniku dehrli li ma kellux jaċċettahom għaliex fil-fehma tiegħu dawn ma kienu bl-ebda mod attriwbli lix-xogħolijiet intrapriži fil-fond tal-konvenut.

Ikkunsidrat;

In linea generali, huwa prinċipju tad-dritt fil-kamp tar-rizarciment tad-danni li l-attur għandu kemm jista' jkun jiġi mqiegħed fil-posizzjoni li hu kien fih u kien ikollu kieku ma gietx ikkaġunata l-ħsara³². Id-danneġġat għandu l-jedd li jiġi rimborsat tad-danni li jkun soffra u li jerga' jitqiegħed raġjonevolment fl-istat li kien qabel soffra l-ħsara u dan permezz ta' rizarciment – li generalment hu rikonoxxut li għandu jikkonsisti f'somma li raġjonevolment twassal għall-valur tal-utilitajiet mitlufa – li jirreintegra l-patrimonju tad-danneġġat minn kull telf ekonomiku li jġib miegħu l-event dannuż³³.

Illi huwa wkoll prinċipju tad-dritt aċċettat fil-kamp tar-rizarciment tad-danni li d-danneġġat huwa marbut jadotta daww il-miżuri kollha raġjonevoli biex jimmitiga t-telf li jkun garrab, u jekk jirriżulta li ma jkunx ha daww il-miżuri, allura dak in-nuqqas tad-danneġġat għandu jirriżolvi ruħu fi tnaqqis tal-*quantum* tad-danni. Huwa wkoll prinċipju tad-dritt li għalkemm id-danneġġat għandu d-dmir li jagħmel dak kollu li hu

³² Ara fir-rigward, **Tufigno vs Micallef noe**, Qorti tal-Appell, 23 ta' April 1965.

³³ Vide fost oħrajn, **Zammit vs Calleja** – Appell Inferjuri – 12 ta' Jannar 1977.

raġjonevoli sabiex inaqqas il-ħsara u li jieħu l-miżuri kollha biex jimmitiga t-telf li jkun garrab, fl-istess waqt mhuwiex obligat li jitgħabba b`pizijiet sabiex jirriduċi l-ħsara. Il-kwistjoni ta' x'inhu raġjonevoli li jsir mid-danneġġat biex jimmitiga l-ħsara, hi waħda ta' fatt li għandha tiġi mistħarrġa fl-isfond taċ-ċirkostanzi ta' kull każ partikolari u l-oneru tal-prova f'dan ir-rigward jaqa' fuq il-konvenut.

Issa mill-provi u kif kostatat mill-Perit Tekniku, ma jirriżultax li l-attur Ronald Carbonaro u l-atturi l-oħra, għamlu xi tentattiv għat-tindif tempestiv tat-titjir tal-konkos minn fuq ir-*railings* u aperturi tal-aluminium, biex tinaqqas il-ħsara riżultanti minn dan it-titjir u konsegwentement ukoll l-ispejjeż meħtieġa biex dan jitnaddaf. Hawnhekk, il-Perit Tekniku kien tal-fehma illi l-atturi naqsu għaliex ma kien hemm xejn x'izommhom milli jwettqu xi forma ta' tindif fil-pront permezz ta' timsiħ sempliċi bl-ilma, liema azzjoni kienet tkun effettiva biex tnaqqas il-ħsarat tat-titjir tal-konkos.

L-atturi jikkontendu illi peress li ħadd ma tahom struzzjonijiet biex inadddu t-titjir tal-konkos huma stess u l-attur Ronald Carbonaro kien rassigurat illi kien ser jintbagħat xi addett tal-kuntrattur biex inaddaf il-ħsara, ma jistax jitqies li kien hemm nuqqas ta' twettiq ta' xi obbligu ta' mitigazzjoni tad-dannu.

Izda fil-fehma tal-Qorti, anke jekk l-atturi kienu rassigurati jew jekk jirriżulta mill-provi li kienu ngħataw struzzjonijiet biex dan it-titjir jitnaddaf mill-addetti tal-kuntrattur, dan ma jistax jeżonera lill-atturi mill-obbligu li jipprovaw inaqqsu il-ħsarat huma stess jekk effettivament, baqa' ma ntbagħat ħadd biex inaddaf it-titjir. Fil-fatt l-attur Ronald Carbonaro stqarr illi huwa ma pprovax inehhi dan il-konkos huwa stess: *“Mistoqsi pruvajtx inneħhi l-konkos immedjatament ngħid li kien hemm kwantita' kbira u żgur li waħdi ma stajtx inneħhih għaliex lanqas għodda ma kelli.”*

Il-Perit Tekniku in eskussjoni ippuntwalizza illi *“kieku ntuża mill-ewwel ilma b'sempliċement pipe normali tat-tisqija etc. setgħet tiġi mmitigata l-ħsara jekk mhux se mai evitata wkoll”*. Għall-Qorti dan ifisser illi għall-mitigazzjoni tal-ħsarat f'dan il-

każ ma kienx jenħtieg xi azzjoni straordinarja jew li tinvolvi spejjeż għall-attur u illi fl-aħħar mill-aħħar, din l-azzjoni fil-pront kien ikollha l-effett li tnaqqas l-entita' tal-ispejjeż li effettivament jenħtiegju jintefqu.

Miżmum dan ferm, il-Qorti tqis illi s-sottomissjonijiet li saru f'rigward mill-atturi finnota ta' sottomissjonijiet tagħhom in sostenn tal-fatt li ma għamlu xejn biex jitnaddaf it-titjir tal-konkos hekk kif kien ovvju li dan it-tindif ma kienx ser isir mill-kuntrattur, ma jiswewx biex jeskolpawhom mill-obbligu li jagħmlu dak kollu li huwa raġonevolment meħtieg biex tiġi mitigata l-ħsara sofferta minnhom.

Għaldaqstant, il-Qorti tqis li peress li l-ħsarat setgħu kienu sostanzjalment inqas³⁴ kieku kien hemm tentattiv tempestiv ta' tindif sempliċi da parti tal-atturi, il-konvenuti ma għandhomx jerfgħu l-ispiza totali għall-irjus tad-danni konsistenti fl-ispejjeż akkordati mill-Perit Tekniku għat-tindif u żebgħa meħtieg b'riżultat tat-titjir tas-siment fuq il-*graffiato finish* u fuq ir-railings u aperturi tal-aluminium.

Dan ifisser illi kwantu għall-fond 32A di proprjeta' tal-attur Ronald Carbonaro, mill-ispejjeż totali għat-tiswija tad-danni konsistenti fit-titjir tas-siment fuq il-*graffiato finish* u fuq ir-railings u aperturi tal-aluminium u l-ispejjeż meħtiega għat-tindif u żebgħa, minn spiza totali ta' €2,212.50³⁵, il-konvenut u l-kjamat fil-kawża għandhom iħallsu, miżmum ferm ukoll il-kontributorjeta' tal-istess attur fl-event dannuż li kkaġuna l-ħsara f'shem ta' terz u n-nuqqas mill-obbligu ta' mitigazzjoni tad-danni, is-somma komplessiva ta' €1,300³⁶.

Kwantu mbaġħad għall-fond tal-atturi kollha, 32B, mill-ispejjeż totali għat-tiswija tad-danni konsistenti fit-titjir tas-siment fuq il-*graffiato finish* u fuq ir-railings u aperturi tal-aluminium u l-ispejjeż meħtiega għat-tindif u żebgħa, fis-somma ta' €1,475³⁷, il-konvenut u l-kjamat fil-kawża għandhom iħallsu, miżmum ferm ukoll il-

³⁴ Ara fol. 281, fosthom risposta għad-domanda 6(vii).

³⁵ €400+€250+€300+€300 (€600/2 kwantu railings)+€525+100 (€200/2 kwantu tindif)= €1875, pju' 18% VAT = €2,212.50.

³⁶ Din is-somma tinkudi VAT.

³⁷ €50+€300+€500+€300 (€600/2 kwantu railings)+100 (€200/2 tindif) = €1,250, pju' VAT = €1,475.

kontributorjeta' f'shem ta' terz ta' wiehed mill-komproprjetarji tal-fond fl-event dannuż li kkağuna l-ħsara u n-nuqqas mill-obbligu ta' mitigazzjoni tad-danni, is-somma komplessiva ta' €850.

Il-Qorti taqbel ukoll li s-somma ta' €450 (eskluz VAT)³⁸ rappreżentanti d-drittijiet li jridu jithallsu lill-Perit Christian Buhagiar³⁹ inkarigat minnhom *ex parte*, kienu spejjeż li kienu meħtieğa tenut kont tan-natura teknika tal-vertenza u l-Perit Tekniku nnifsu kkonferma wkoll li l-ammont mitlub huwa rağjonevoli ferm. Dan l-ammont għandu jithallas nofsu kwantu għall-fond bin-numru 32A u n-nofs l-ieħor kwantu għall-fond bin-numru 32B.

Iżda mhux l-istess jgħodd għall-ħlas tad-drittijiet legali pretiżi mill-atturi. Il-Qorti tqis li ma ngabitx prova tajba li l-ispejjeż li thallsu in linea ta' drittijiet legali estra-ğudizzjarji kienu spejjeż meħtieğa: fl-atti ġew prodotti biss żewg ittri interpellatorji (Dok. P u Dok. Q⁴⁰) relatati mal-fattura datata 26 ta' Awwissu 2014⁴¹. Il-Qorti hi tal-fehma illi spejjeż u drittijiet estra-ğudizzjarji għandhom jiğgu intaxxati bl-applikazzjoni tat-tariffi skont il-liğı u dan bħala parti mill-kap tal-ispejjeż fejn l-atturi talbu l-ħlas tal-ispejjeż "*kollha*".

Peress illi l-konklużjonijiet rağğunti mill-Perit Tekniku fir-rigward tax-xoğholijiet rimedjali u l-ispejjeż meħtieğa, ma ġewx speçifikatament ikkuntrastati la mill-atturi u lanqas mill-konvenut permezz tal-proçedura ta' eskussjoni tal-istess Perit Tekniku jew bil-ħatra ta' periti addizzjonali, il-Qorti tqis li għandha taddotta l-fehma teknika tal-espert maħtur minnha anke wara li kkunsidrat illi effettivament, sija l-atturi u kif ukoll il-konvenut iddikjaraw, fis-seduta tat-23 ta' Settembru 2020, illi huma jirrimettu ruħhom għall-konklużjonijiet fir-relazzjoni tiegħu. Din id-deçiżjoni l-Qorti waslet għaliha anke wara li qieset illi fir-risposti tiegħu għad-domandi li sarulu in eskussjoni mis-soçjeta' kjamata fil-kawża, il-Perit Tekniku żamm ferm mal-konklużjonijiet

³⁸ €531 inkluz VAT. Diviż bejn iż-żewğ fondi jiğı €265.50 kull fond.

³⁹ Dok. H anness mar-Rikors promotur.

⁴⁰ Annessi mar-Rikors promotur.

⁴¹ Dok. J, fol. 22. 23.

kollha tiegħu fir-rigward tal-kwantifikazzjoni tal-ispejjeż meħtieġa biex isiru x-xogħolijiet rimedjali fil-proprjetajiet rispettivi tal-atturi.

Ikkunsidrat;

In kwantu għall-imghaxijiet mitluba mill-atturi fuq il-quantum tad-danni, il-Qorti tosserva illi fir-Rikors promotur ġie mitlub il-kundanna għall-ħlas tas-somma determinata u komplessiva ta' €9,954.83 u l-imghax fuq din is-somma mid-data tal-preżentata tal-istess Rikors. Il-konvenut u l-imsejha fil-kawża jopponu għat-talba tad-dekorrimment tal-imghax, ħlief għal dak l-imghad li jibda jgħaddi mid-data tas-sentenza, għaliex isostnu illi l-atturi sal-lum ma nefqu xejn mill-ammont minnhom mitlub u għaldaqstant ma soffrew l-ebda telf ekonomiku: ġie osservat illi l-uniku pagament li attwalment ġie żborsat mill-atturi mis-somma sħiħa pretiża in linea ta' danni, kien il-ħlas tad-drittijiet legali estra-ġudizzjarji.

Il-liġi fl-Artikolu 1139 tal-Kodiċi Ċivili tipprovdi illi meta l-obbligazzjoni jkollha biss bħala oġġett il-ħlas ta' somma determinata, id-danni li jiġu mid-dewmien tal-esekuzzjoni tagħha jkunu jikkonsistu biss fl-imghaxijiet fuq is-somma li jkollha tingħata meqjusin bit-tmienja fil-mija fis-sena. Issa fil-każ in diżamina, l-obbligazzjoni li l-atturi qegħdin jenforzaw bl-azzjoni minnhom intentata, hija proprju obbligazzjoni ta' ħlas ta' somma determinata. Kemm hu hekk fir-Rikors promotur, huma talbu l-ħlas tas-somma determinata ta' €9,954.83. Hu minnu illi ma jirriżultax illi l-atturi effettivament ħallsu xi haġa mis-somma li l-ħlas tagħha intalbet fir-Rikors promotur, nonche' mis-somma li ġiet kwantifikata u qed tiġi aġġudikata, iżda l-Qorti hi tal-fehma illi huwa immaterjali, għall-fini tad-dekorrimment tal-imghaxijiet, illi ma jkunx intwera li d-danneġġjat jew il-kreditur ikun bata xi telf ekonomiku attwali. Fir-rigward, **l-Artikolu 1140 jipprovdi speċifikatament illi l-imghaxijiet li jgħaddu fuq somma determinata ta' flus għandhom jithallsu mingħajr ma jkun jinħtieġ li l-kreditur jipprova li bata xi telf** u għalhekk, meta l-obbligazzjoni tkun għall-ħlas ta' somma determinata ta' flus, għad-dekorrimment tal-imghax mhux meħtieġ illi jintwera illi din is-somma tkun ħarġet mill-patrimonju tal-kreditur iżda biss li kien hemm

dewmien fl-eżekuzzjoni tal-obbligazzjoni. Id-debitur huwa dejjem u fi kwalsiasi kaz, obligat li jagħmel tajjeb għad-dewmien fil-ħlas ta' somma determinata, billi jħallas id-danni li jiġu mid-dewmien tal-eżekuzzjoni, cioè' l-imgħax skont l-Artikolu 1139 tal-Kap. 16.

Issa fil-każ odjern, l-eżekuzzjoni tal-obbligazzjoni tal-ħlas tas-somma speċifikata mill-atturi fir-Rikors promotur, giet mitluba permezz tal-preżentata tar-Rikors promotur u d-danni li ġejjin mid-dewmien fl-eżekuzzjoni ta' dik l-obbligazzjoni huma effettivament l-imgħaxijiet li ddekorrew mid-data ta' din is-sejha għall-ħlas sad-data tal-pagament effettiv. Il-Qorti hija tal-fehma illi għalkemm is-somma li qed tiġi likwidata mill-Qorti u aġġudikata favur l-atturi, hija inqas mis-somma oriġinarjament reklamata, l-imgħax xorta waħda għandu jitqies li jibda jgħaddi mid-data tal-imsemmija sejha ġudizzjarja galadarba s-somma kienet giet effettivament kwantifikata u l-konvenuti jitqiesu għalhekk, li kienu minn dakinhar morużi fl-eżekuzzjoni tal-obbligazzjoni tal-ħlas. Kif ġie ritenut mill-Qorti tal-Appell fis-sentenza tagħha **Fogg Insurance Agencies Limited noe et v. Paul Tabone**⁴²:-

“Fuq l-aggravju ta' l-interessi u d-dekorrimet tagħhom il-Qorti tinnota li fil-korp ta' l-avviz l-atturi talbu somma determinata u speċifika. Jirrizulta li l-atturi nterpellaw ġudizzjarjament lill-konvenut għall-ħlas tagħha in sodisfazzjoni tad-danni pretizi. Dan jibbasta biex l-ammont reklamati jibda jattratta l-interessi (“O'Connor – vs- Bruno Olivier” a Vol XVI pI p84). Il-fatt li l-Qorti rreduciet l-ammont ma jfisserx li l-interessi ma jibdewx ukoll jgħaddu minn dakinhar tar-rikjam tas-somma, issa ridotta.”

Għaldaqstant, l-imgħax fuq is-somma aġġudikata għandu jibda jiddekorri mid-data tan-notifika tar-Rikors promotur lis-soċjeta' kjamata fil-kawża permezz tal-Affissjoni, cioè' 28 ta' Jannar 2015⁴³.

⁴² Deċiż 17 ta' Frar 2003.

⁴³ Fol. 71 *tergo*.

Għal dawn il-motivi, taqta' u tiddeċiedi billi filwaqt illi tiċhad l-eċċezzjonijiet tal-konvenut u tas-soċjeta' kjamata fil-kawża biss safejn dawn mhux kompatibbli ma' dak hawn deċiż, tilqa' parzjalment it-talba tal-atturi kif ġej:-

Kwantu għat-talba tal-attur Ronald Carbonaro bħala proprjetarju tal-fond 32A, Triq l-Imhalla, Naxxar, tikkundanna lill-konvenut u s-soċjeta' kjamata fil-kawża jhallsu lill-istess attur is-somma komplessiva ta' tliet elef tliet mija u hamsa u tletin Euro u hamsin ċenteżmu (€3,335.50), kwantu għas-somma ta' tliet mija u erbgħa u hamsin Euro (€354) mill-konvenut Carmel Muscat wahdu u kwantu għall-kumplament fis-somma ta' elfejn disa' mija u wiehed u tmenin Euro u hamsin ċenteżmu (€2,981.50) mill-konvenut u s-soċjeta' kjamata fil-kawża *in solidum*, bl-imghax mit-28 ta' Jannar 2015;

Kwantu għat-talba tal-atturi Mary Carbonaro, Ronald Carbonaro, Jacqueline Sciberras nee' Carbonaro u Michelle Genovese nee' Carbonaro, tikkundanna lill-konvenut u s-soċjeta' kjamata fil-kawża *in solidum* ihallsu lill-istess atturi flimkien is-somma komplessiva ta' elf, mija u hmistax-il Euro u hamsin ċenteżmu (€1,115.50), bl-imghax mit-28 ta' Jannar 2015.

L-ispejjeż jithallsu kwantu għal nofs mill-atturi u kwantu għan-nofs l-iehor mill-konvenut u s-soċjeta' kjamata fil-kawża *in solidum*.

**DR. RACHEL MONTEBELLO
MAGISTRAT.**